וליטול מנה יפה ראשון. כגון במעשר עני לו בלדקה אם הוא עני לו בחברים המסוכין בסעודה אבל במידי דשותפות לא דאמרינן כפ' מקום שנהגו (פסחים דף נ:) להנותן עינו בחלק יפה מינו ראוה סימן ברכה לעולם[1]: **אבל** בשני ובחמישי **לא**. אומר ר"ת הני מילי לדידהו דבחול הוו טרידי במלאכתן ולא שייכי אבל לדידן שייכי בשני וחמישי כמו ביו"ט:

דאפי' רבי אמי ורבי אסי כהני חשיבי כו'. משמע דאי לאו הכי אסור לפי' הוא גדול מכל בני עירו והא דאמר בסוף מגילה (דף כח.) א"ר פרידא מימי לא ברכתי לפני כהן ופריך הש"ס מחכם הקורא אחר כהן עם הארץ דמייב מיתה ומוקי לה בשוין ועל כרחך לאו שוין ממש דא"כ מאי רבותיה אלא אתא לאפוקי כהן ע"ה ונריך למימר נמי דכולהו הוו כפופין לרבי פרידא דאי לאו הכי מאי רבותיה אי נמי הא דבעי הכא כייפי היינו בשבתות ויו"ט ור' פרידא אפילו בשני וחמישי לא קא קא: **נתפרדה** החבילה. [6] ה"ר יצחק ברבי יהודה מפרש דקורא לוי במקום הראוי לו והא דאמר בכתובות (דף כה:) מוחזקני בזה שהוא כהן שקרא אחריו לוי צריך לומר דקיים ליה דלא קרא במקום הראוי דגדול היה משלפניו או קטן משל אחריו: **כי** קאמרינן באותו כהן. למאי דתקון בהקורא את המגילה (דף כא:) שכל אחד מברך לפניה ולאחריה ניחא ואפילו לפי מאי דתנן (שם) הפותח מברך לפניה וחותם מברך לאחריה צריך לומר באותו כהן שקורא פעמים שהולך ויושב בינתים דאי בע"א במאי הוי מינכרא שתי קריאות כי ההיא דתניא בתוספתא דמגילה אם לא היה שם אלא אחד דיבא לקרות קורא ויושב ועומד וקורא וזה היה נמי קודם התקנה דלאחר התקנה שכל אחד מברך לפניה ולאחריה לא צריך ומשם רבינו יהודה כתבו דאם אין בבית הכנסת רק כהנים אחד קורא במקום שנעה ועל כל פרשה יברך לפניה ולאחריה: אם

[1] בור שהוא קרוב לאמה מתמלא ראשון מפני דרכי שלום [2]מצודות חיה ועופות ודגים יש בהן משום גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור [3]מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן משום גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור [4]עני המנקף בראש הזית מה שתחתיו גזל מפני דרכי שלום רבי יוסי אומר גזל גמור [5]מפתי דרכי שלום רבי יוסי אומר גזל גמור [6]מחמרין ביד עניים עובדי כוכבים בלקט שכחה ופיאה מפני דרכי שלום: כהן קורא ראשון מנא ה"מ תנא דבי רבי ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון. פי' לפתוח ראשון בכל דבר כבוד בין בתורה בין בישיבה הוא ידבר בראש ולברך ראשון בסעודה וליטול מנה יפה ראשון. אם בא לחלוק עם ישראל בכל דבר לאחר שישוו החלקים בשוה אומר לו ברור וטול איזו חלק שתרצה בלא גורל אבל ליטול בלא אמירת חבירו לא דהא אמרינן בעלמא כל הנוטל חלק יפה אינו ריאה סימן ברכה לעולם: א"ל אביי לרב יוסף מפני דרכי שלום דאורייתא היא אלא אמר אביי לכדמר דתניא שנים ממתינין זה לזה בקערה שלשה אין ממתינין. פי' אין השנים צריכין להמתין להיחיד והבוצע הוא פושט ידו תחלה כגון בעל הבית שהוא מברך ברכת המוציא ואם בא לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו בחכמה הרשות בידו ואמר מר עלה לא שנו אלא בסעודה אבל בבית הכנסת לא דאתו לאנצויי פי' דוקא בסעודה אדם רשאי לחלוק כבוד למי שגדול ממנו או ללוי או לישראל (דלמא) [דהא] ליתא שארא לאינצויי ולימר אנא נמי קרינא ברישא אבל בבית הכנסת דאתו לאנצויי ולימר אנא קרינא ברישא אינו רשאי כהן לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו והיינו דקתני מתניתין כהן קורא ראשון שאינו רשאי לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו וכ"ש שאין הגדול רשאי ליטול שררה לעצמו לקרוא קודם הכהן [6] וקרא כתיב וקדשתו אם רוצה הכהן לחלוק כבוד למי שגדול ממנו רשאי אי נמי קרא דכתיב בשוין כתהן בשלהי הוריות כהן קודם ללוי לוי קודם לישראל וכו' עד איפתי בזמן ששניהם שוין אבל אם היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ ואמרינן בגמרא מנא הני מילי אמר רבי אחא בר חנינא דאמר קרא

[1] בכנים הלי י טוש"ע מ"מ סימן קנ סעיף כ: ק ב מיי' פ"ו מהלכות גזילה הלכה יב ופ"ח מהלכות זכייה ומתנה הל' ג סמג עשין עג טוש"ע מ"מ [סי' רעג סעי' יג] וסימן שם סעיף ד: **קא** ג מיי' פי"ז מהל' גזילה ומציאה הל' יב סמג עשין עד טוש"ע מ"מ סימן ער סעיף ח: **קב** ד מיי' פ"ו מהלכות גזילה הלכה יג סמג עשין עג טוש"ע מ"מ [סי' רעג סעי' כח] וסימן שם סעיף ה: **קג** ה מיי' פ"ח מהלכות מתנות עניים הל' ט ומיי' פ"י מהלכות ע"ז הלכה ה סמג לאוין רפד [וטוש"ע י"ד סימן קנח סעיף יג]: **קד** ו מיי' פ"ד מהלכות כלי המקדש הלכה ב [טוש"ע מ"מ סי' רח סעיף ב]: **קה** ז מיי' פ"ז מהלכות ברכות הלכה ו סמג עשין פז טוש"ע מ"מ סימן קנ סעיף ג: **קו** ח מיי' שם ה"ה סמג שם טוש"ע מ"מ סי' קסז סעיף ח: **קז** ט מיי' פי"ג מהל' תפלה הלכה יט סמג עשין יט טוש"ע מ"מ סימן קלה סעיף ו: י [מיי' שם טוש"ע שם סעיף טו]: **קח** כ טור ש"ע שם סעיף מ:

תוספות רי"ד

בבית ישן מפני דרכי שלום. בור שהוא קרוב לאמה מתמלא ראשון מפני דרכי שלום מצודות חיה ועופות ודגים יש בהן גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור הוא מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור עני המנקף בראש הזית מה שתחתיו גזל מפני דרכי שלום רבי יוסי אומר גזל גמור אין ממחין ביד עניים עובדי כוכבים בלקט שכחה ופיאה מפני דרכי שלום: כהן קורא ראשון מנא ה"מ תנא דבי רבי ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון. פי' לפתוח ראשון בכל דבר כבוד בין בתורה בין בישיבה הוא ידבר בראש ולברך ראשון בסעודה וליטול מנה יפה ראשון. אם בא לחלוק עם ישראל בכל דבר לאחר שישוו החלקים בשוה אומר לו ברור וטול איזו חלק שתרצה בלא גורל אבל ליטול בלא אמירת חבירו לא דהא אמרינן בעלמא כל הנוטל חלק יפה אינו ריאה סימן ברכה לעולם: א"ל אביי לרב יוסף מפני דרכי שלום דאורייתא היא אלא אמר אביי לכדמר דתניא שנים ממתינין זה לזה בקערה שלשה אין ממתינין. פי' אין השנים צריכין להמתין להיחיד והבוצע הוא פושט ידו תחלה כגון בעל הבית שהוא מברך ברכת המוציא ואם בא לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו בחכמה הרשות בידו ואמר מר עלה לא שנו אלא בסעודה אבל בבית הכנסת לא דאתו לאנצויי פי' דוקא בסעודה אדם רשאי לחלוק כבוד למי שגדול ממנו או ללוי או לישראל (דלמא) [דהא] ליתא שארא לאינצויי ולימר אנא נמי קרינא ברישא אבל בבית הכנסת דאתו לאנצויי ולימר אנא קרינא ברישא אינו רשאי כהן לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו והיינו דקתני מתניתין כהן קורא ראשון שאינו רשאי לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו וכ"ש שאין הגדול רשאי ליטול שררה לעצמו לקרוא קודם הכהן [6] וקרא כתיב וקדשתו אם רוצה הכהן לחלוק כבוד למי שגדול ממנו רשאי אי נמי קרא דכתיב בשוין כתהן בשלהי הוריות כהן קודם ללוי לוי קודם לישראל וכו' עד איפתי בזמן ששניהם שוין אבל אם היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ ואמרינן בגמרא מנא הני מילי אמר רבי אחא בר חנינא דאמר קרא

[1] אבור שהוא קרוב לאמה מתמלא ראשון מפני דרכי שלום [2]מצודות חיה ועופות ודגים יש בהן משום גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור [3]מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן משום גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור [4]עני המנקף בראש הזית מה שתחתיו גזל מפני דרכי שלום רבי יוסי אומר גזל גמור [5]מפתי דרכי שלום רבי יוסי אומר גזל גמור [6]מחמרין ביד עניים עובדי כוכבים בלקט שכחה ופיאה מפני דרכי שלום: כהן קורא ראשון מנא ה"מ תנא דבי רבי ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון. פי' לפתוח ראשון בכל דבר כבוד בין בתורה בין בישיבה הוא ידבר בראש ולברך ראשון בסעודה וליטול מנה יפה ראשון. אם בא לחלוק עם ישראל בכל דבר לאחר שישוו החלקים בשוה אומר לו ברור וטול איזו חלק שתרצה בלא גורל אבל ליטול בלא אמירת חבירו לא דהא אמרינן בעלמא כל הנוטל חלק יפה אינו ריאה סימן ברכה לעולם: א"ל אביי לרב יוסף מפני דרכי שלום דאורייתא היא אלא אמר אביי לכדמר דתניא שנים ממתינין זה לזה בקערה שלשה אין ממתינין. פי' אין השנים צריכין להמתין להיחיד והבוצע הוא פושט ידו תחלה כגון בעל הבית שהוא מברך ברכת המוציא ואם בא לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו בחכמה הרשות בידו ואמר מר עלה לא שנו אלא בסעודה אבל בבית הכנסת לא דאתו לאנצויי פי' דוקא בסעודה אדם רשאי לחלוק כבוד למי שגדול ממנו או ללוי או לישראל (דלמא) [דהא] ליתא שארא לאינצויי ולימר אנא נמי קרינא ברישא אבל בבית הכנסת דאתו לאנצויי ולימר אנא קרינא ברישא אינו רשאי כהן לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו והיינו דקתני מתניתין כהן קורא ראשון שאינו רשאי לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו וכ"ש שאין הגדול רשאי ליטול שררה לעצמו לקרוא קודם הכהן [6] וקרא כתיב וקדשתו אם רוצה הכהן לחלוק כבוד למי שגדול ממנו רשאי אי נמי קרא דכתיב בשוין כתהן בשלהי הוריות כהן קודם ללוי לוי קודם לישראל וכו' עד איפתי בזמן ששניהם שוין אבל אם היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ ואמרינן בגמרא מנא הני מילי אמר רבי אחא בר חנינא דאמר קרא

[1] בכנים הלי י טוש"ע מ"מ סימן קנ סעיף כ: ק ב מיי' פ"ו מהלכות גזילה הלכה יב ופ"ח מהלכות זכייה ומתנה הל' ג סמג עשין עג טוש"ע מ"מ [סי' רעג סעי' יג] וסימן שם סעיף ד: **קא** ג מיי' פי"ז מהל' גזילה ומציאה הל' יב סמג עשין עד טוש"ע מ"מ סימן ער סעיף ח: **קב** ד מיי' פ"ו מהלכות גזילה הלכה יג סמג עשין עג טוש"ע מ"מ [סי' רעג סעי' כח] וסימן שם סעיף ה: **קג** ה מיי' פ"ח מהלכות מתנות עניים הל' ט ומיי' פ"י מהלכות ע"ז הלכה ה סמג לאוין רפד [וטוש"ע י"ד סימן קנח סעיף יג]: **קד** ו מיי' פ"ד מהלכות כלי המקדש הלכה ב [טוש"ע מ"מ סי' רח סעיף ב]: **קה** ז מיי' פ"ז מהלכות ברכות הלכה ו סמג עשין פז טוש"ע מ"מ סימן קנ סעיף ג: **קו** ח מיי' שם ה"ה סמג שם טוש"ע מ"מ סי' קסז סעיף ח: **קז** ט מיי' פי"ג מהל' תפלה הלכה יט סמג עשין יט טוש"ע מ"מ סימן קלה סעיף ו: י [מיי' שם טוש"ע שם סעיף טו]: **קח** כ טור ש"ע שם סעיף מ:

[6] כ"מ יב. שבועות מא., ב) [הוריות יג.], ג) שם, ד) נדרים סב. מו"ק כח: הוריות יב:, ה) [עיין תוספות תוליו פז. מד"ה וחייבו], ו) ברכות מז: [תוספתא שם פ"ה], ז) [מגילה כב.], ח) [עי' פרש"י בעיריכין ה. ד"ה והאמר], ט) [לקמן שם.], י) [שם], כ) [יומות עח:], ל) [ועי' היטיב תוספות מו"ק כח:],

תורה אור השלם

1. וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת וַיִּתְּנָהּ אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי הַנֹּשְׂאִים אֶת אֲרוֹן בְּרִית יְיָ וְאֶל כָּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:
דברים לא ט
2. וְנִגְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי כִּי בָם בָּחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשֵׁם יְיָ וְעַל פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל רִיב וְכָל נֶגַע:
דברים כא ה
3. בְּנֵי עִמְרָם אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה וַיִּבָּדֵל אַהֲרֹן לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ קֳדָשִׁים הוּא וּבָנָיו עַד עוֹלָם לְהַקְטִיר לִפְנֵי יְיָ לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשִׁמוֹ עַד עוֹלָם:
דברי הימים א כג יג
4. וְקִדַּשְׁתּוֹ כִּי אֶת לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מַקְרִיב קָדֹשׁ יִהְיֶה לְךָ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ מְקַדִּשְׁכֶם:
ויקרא כא ח
5. דַּרְכֵיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבֹתֶיהָ שָׁלוֹם:
משלי ג יז

גליון הש"ם

תוס' ד"ה נתפרדה החבילה ה"ר יצחק בר' יהודה. בתוספתא מהר"י בנים לוי כלל ד סימן ל מתב דט"ס הוא וצ"ל ר' יצחק הלוי:

מוסף רש"י

מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן משום גזל מפני דרכי שלום. שלא ימקוטנו אביו או קרוביו (סנהדרין בה.). לפתוח ראשון. לקרות בספר תורה (מו"ק כח: נדרים סב. הוריות יב:). ולברך ראשון. ברכת המזון (מו"ק שם) ברכת המוצא וברכת המזון (נדרים שם) בזמון (הוריות שם). וליטול מנה יפה ראשון. כשאוכל עם חתיו הכהנים בלחם הפנים (נדרים שם). רב הונא קרי בכהני. ואע"ג דלאו כהן הוא (כתובות כה: ושם: רב). נקטינן. מפורש מאנוחיתו מנהג מרגוחיתו (ערובין ה.).

תוספות רי"ד (המשך)

יקרה היא מפנינים יקרה היא מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים אבל בקריאת התורה תיקנו שאינו רשאי לחלוק כבוד למי שגדול ממנו כל שכן שאין הגדול

מסורת הש"ם

[1] בור הקרוב לאמה. אמת המים המביאה מים מן הנהר לשדות ורגילין לעשות בורות שאם תיבש האמה ימלאו מן הבור ויקנו השדות ומרגילין מי האמה לבור עד שיתמלא ותקנו חכמים שיתמלאו בורות שבשדות העליונות שהן קרובין למולא האמה ואח"כ ימלאו התחתונים וכשהוא ממלא סוכר את האמה עד שיתמלא:

מפני דרכי שלום. אלא תהא מתלוקת ביניהם אי אסכור ראשון דהא תקנתא דרבנן הכי ואע"פ שאינו דין: **מלודות חיה כו'.** מדאוריתא כל כמה דלא מטא לידיה לאו גזל הוא ובגמ'[2] מפרש ליה במצודות שאין להן חוק דליקני ליה כליו: **גזל גמור.** בגמרא[3] מפרש גזל גמור מדברייהו. וטעמא דרבי יוסי בכולהו דקסבר עשו מפני דרכי שלום את שאינו זוכה לקנות קנין גמור כזוכה: **המנקף.** חותך כמו ונקף סבכי היער (ישעיה י) וכמו ונשאר בו עוללות כנוקף זית (שם יז): **גמ' ויפנה.** שיקראו בה כהנים והדר בני לוי: **וקדשתו.** כי את וגו': **לפתוח ראשון.** בכל דבר כבוד בין בתורה בין בישיבה הוא ידבר בראש: **ולברך ראשון.** בסעודה: **וליטול מנה יפה ראשון.** אם בא לחלוק עם ישראל בכל דבר לאחר שיחלקו בשוה אומר לו ברור וטול איזה שתרצה: **א"ל דאורייתא היא.** ותורה אמרה כן מפני דרכי שלום: **אלא אמר אביי.** דרכי שלום דקתני מתני': **לכדמר.** אתא. רבה בר נחמני שהיה רבו: **אין ממתינין.** אין צריכין להמתין: **הבוצע.** כגון בעה"ב שהוא מברך המוציא ואפי' הוא קטן: **הוא פושט ידו.** בקערה תחלה לגפת בו את פרוסת המוציא: **לא שנו.** דחולק כבוד לרבו: **אלא בסעודה.** כדאמרן: **אבל.** לענין לקרות בתורה בבית הכנסת אין כהן חולק כבוד ללוי ולוי לישראל דלא ליתו אתרא לאנצויי ולמימר אנא נמי קריינא ברישא והיינו דקתני מתניתין כהן קורא ראשון כו' כמה שכתוב בתורה ואינו רשאי לחלוק כבוד בדבר ולשנותו מפני דרכי שלום: **רב הונא.** ישראל הוה: **נקטינן.** מסורת מאנוחיתו: **נתפרדה חבילה.** נפסק הקשר. אינה הלוי את כבודו בשביל חבילתו הנפרדת ואינו קורא כלל כך אמר מורי הזקן ומורי ר' יצחק בן יהודה וכן מידר רב עמרם. אבל מתלמידי מורי רבי יצחק הלוי שמעתי משמו שאין סדר לדבר להקדים לוי לישראל ומי שירצה יקדים: **קורא כהן.** במקום לוי: **מפני פגמו של ראשון.** שלא יאמרו הראשון אינו כהן ולקמיה פריך והא קא חזו לסליק ממנינא: **משום פגם שניהם.** לא ידעי אינשי פגמא בהי מינייהו ויאמרו ראשון אינו לוי לפיכך חזר וקרא לוי אי נמי שני אינו לוי אלא ישראל. ולקמיה פריך גבי כהן נמי אמאי ליכא נמי פגם שניהם דאתו למימר שני לאו כהן הוא אלא לוי: **באותו כהן.** עצמו יחזור ויקרא במקום לוי: **דמוחזק לן באבוה דהאי שני דכהן הוא.** ולא מצי למימר לוי הוא הלכך לראשון הוא דליכא פגמא: ופרכינן דכוותיה על כרחך גבי לוי **דמוחזק לן באבוה דהאי שני דלוי הוא.** ומאי פגמא איכא. אלא על כרחך היינו פגמא דאמרי אבוה ממזרת נסיב או נתינה (או) מן הגבעונים שגזר דוד עליהם[2] ואחליה מקדושא לוייה והוי ישראל פסול ומקוש ישראל קורא הכא נמי כהן שני אתו למימר כו': **ואחליה.** מקדושת כהונה והרי הוא כישראל: ומשני הואיל ובלוי קרא ליכא פגמא דאי ס"ד חלל הוא סוף סוף לוי מי הוי שיקרא במקום לוי הלכך על כרחך כיון דאבוה כהן אין זה חלל ואין כאן פגם אלא לראשון: **ולמאן.** מי פגמו: **אילימא היושבין.** עד שיגלל ס"ת: **הא קא חזו ליה.** להאי כהן לראשון דסליק למנין שבעה: **ליוצאין.** שלא יממינו ויצאו: **אחריהן.** דכהן ולוי: מי

[1] נראה דל"ל קודם הכהן דהא מתיב קרא וקדשתו ודוקא אם רואה וכו'.

מי קוראין לא הוה בידיה אתא ושייליה לרבי יצחק נפחא א"ל [1]אחריהן קוראין ת"ח הממונין פרנסים על הצבור ואחריהן ת"ח הראויין למנותם פרנסים על הציבור ואחריהן בני ת"ח שאבותיהן ממונים פרנסים על הצבור ואחריהן ראשי כנסיות וכל אדם שלחו ליה בני גלילא לר' חלבו מהו לקרות בחומשין בבהכ"נ בציבור לא הוה בידיה אתא שייליה לר' יצחק נפחא לא הוה בידיה אתא שאיל בי מדרשא ופשטוה מהא דא"ר שמואל בר נחמני א"ר [6]יוחנן [9] ס"ת שחסר יריעה אחת אין קורין בו ולא היא התם מחסר במילתיה הכא לא מחסר במילתיה רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו [2]אין קוראין בחומשין בבית הכנסת [9] משום כבוד צבור (6) ורבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו האי ספר אפטרתא אסור למקרי ביה בשבת מאי טעמא דלא ניתן ליכתב מר בר רב אשי אמר לטלטולי נמי אסור מ"ט דהא לא חזי למיקרי ביה ולא היא שרי לטלטולי ושרי למיקרי ביה [3]דר' יוחנן ור"ש בן לקיש מעייני בספרא דאגדתא בשבתא והא לא ניתן ליכתב אלא [4]כיון דלא אפשר [1]עת לעשות לה' הפרו תורתך ה"נ כיון דלא אפשר עת לעשות לה' הפרו תורתך בעא מיניה אביי מרבה [7]מהו לכתוב מגילה לתינוק להתלמד בה תיבעי למאן דאמר תורה מגילה מגילה ניתנה תיבעי למאן דאמר תורה חתומה ניתנה תיבעי למ"ד תורה מגילה מגילה ניתנה כיון דמגילה מגילה ניתנה כותבין או דילמא כיון דאידבק אידבק תיבעי למ"ד תורה חתומה ניתנה כיון דחתומה ניתנה אין כותבין או דילמא כיון דלא אפשר כתבינן [9] א"ל [2]אין כותבין ומה טעם [8]לפי שאין כותבין איתיביה [9]אף היא עשתה טבלא של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה [1]א"ר שמעון בן לקיש משום ר' ינאי באל"ף בי"ת איתיביה כשהוא כותב רואה וכותב מה שכתוב בטבלא אימא כמה שכתוב בטבלא איתיביה כשהוא כותב רואה בטבלא וכותב מה שכתוב בטבלא מה הוא כתוב בטבלא [2]אם שכב אם לא שכב [3] הכא במאי עסקינן [4]בסירוגין כתנאי [5]אין כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה ואם דעתו להשלים מותר ר' יהודה אומר בבראשית עד דור המבול בתורת כהנים עד ויהי ביום השמיני א"ר יוחנן משום רבי בנאה תורה מגילה מגילה ניתנה שנא' [3]אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי ר"ש בן לקיש אומר תורה חתומה ניתנה שנאמר [4]לקוח את ספר התורה הזאת ואידך נמי הכתיב לקוח ההוא לבתר דאידבק ואידך נמי הכתיב במגילת ספר כתוב עלי ההוא דכל התורה כולה איקרי מגילה דכתיב [5]ויאמר אלי מה אתה רואה ואומר אני רואה מגילה עפה אי נמי לכדרבי לוי דאמר רבי לוי שמנה פרשיות נאמרו ביום שהוקם בו המשכן אלו הן פרשת כהנים ופרשת לוים ופרשת טמאים ופרשת שילוח טמאים ופרשת אחרי מות ופרשת

אם שכב אם **לא** שכב. אם שכב לא כתיב כלל אלא אם לא שכב כתיב אלא דנתר הכי כתיב ואת כי שטיח: **תורה** חתומה ניתנה. מימה דכתיב (שמות כד) ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ופרש"י כפי' חומש דהיינו מברא"שית ועד כאן ונראה לפרש דלא קאמר חתומה ניתנה אלא לענין כתבה עד לנסוף אלא שעל הסדר נכתבה דיש פרשיות שנאמרו תחילה לפני אותם הכתובים לפניהם ולא נכתבה עד שנאמר לו אותה שכתובה לפניה וכותב זאת אחריה ועל זה מייתי מדרבי לוי שאותם לא נאמרו על הסדר והיה יכול להוסיף זה מכמה מקראות דאין מוקדם ומאוחר בתורה אלא הואיל ומשכח דרבי לוי מייתי לה וכ"ת גרים א"כ לוי מילתא באפי נפשה: **פרשת טמאים.** פי' בקונטרס ויהי אנשים וקשה לפירושו דאמר בפ"ק דפסחים (דף ו.) שואלים בהלכות פסח קודם הפסח ל' יום שהרי נגיע עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שני ולפ"ז איכא תדש ואפי' כיון שנאמר בראש חדש ניסן ועוד אלא יתכן לרבי יוסי הגלילי דאמר [6]נושאי ארונו של יוסף היו ולרבי יצחק דאמר למת מצוה נטמאו ואל שביעי שלהם בערב פסח ונראה דפרשת טמאים היינו פרשת וינזרו (ויקרא כב) דכתיב ביה טומאת זרע ונגילה וכל הנריך לטומאת מקדש וקדשיו [6]):

ופרשת אחרי מות. בגראשית רבה [6] איכא פלוגתא גבי אחר הדברים הללה היה דבר ה' אל אברם (בראשית טו) דאיכא למ"ד אחר סמוך ואחרי מופלג ואיכא למ"ד איכא ונקשה מאחרי מות דנו ביום היה ושמא נאמר אחר כל הפרשיות לכך תשיב מופלג: אחמוהי

[1] עת לעשות לייי הפרו תורתך: תהלים קיט קכו
2. והשביע אתה הבהן ואמר אל האשה אם לא שכב איש אתך ואם לא שטית טמאה תחת אישך הנקי ממי המרים האלה: ואת כי שטית תחת אישך וכי נטמאת ויתן איש בך את שכבתו מבלעדי אישך:
במדבר ה יט-כ
3. אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי:
תהלים מ ח
4. לקח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד הארון ברית יי אלהיכם והיה שם בך לעד: דברים לא כו
5. ויאמר אלי מה אתה ראה ואמר אני ראה מגלה עפה ארכה עשרים באמה ורחבה עשר באמה:
זכריה ה ב

גליון הש"ס

גמ' ס"ת שחסר יריעה אחת. ע' מגילה דף ט ע"ל תד"ה בשלמא תורה: שם משום בבוד צבור. ע' מגילה ד' כד יומא דף פ ע"ל סוטה דף לא ע"ב: שם א"ל אין כותבין ומה טעם לפי שאין כותבין. כעין זה שבת דף כ"ל ע"ל וש"נ:

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבה כע"ל ותות ו' נמחק:

מוסף רש"י

מעייני בספרא דאגדתא. שלא ישתכחו (תוספות יד:). עת לעשות לה' הפרו תורתך. כשעוסק הדבר לשם קדושת השם לאור לתפר תורתך (שם). באל"ף בי"ת. אותיות של לאחי המיצות (יומא לד:). כשהוא כותב. כהן הכותב את המגילה להשקותה (שם). אימא כמה שכתוב בטבלא. לפי שימני אותיות (שם). בסירוגין. אם לא שכב, אחריו לאחי מיצות אותיות עד סוף המקרא, ואת כי שטית ואחריו לאחי מיצות עד סוף המקרא, יתן ה' אותך ואחריו לאחי מיצות עד סוף המקרא ובאו המים ואחריו לאחי מיצות (שם לח:).

תורה אור השלם

1. עת לעשות לייי הפרו תורתך: תהלים קיט קכו
2. והשביע אתה הכהן ואמר אל האשה אם לא שכב איש אתך ואם לא שטית טמאה תחת אישך הנקי ממי המרים האלה: ואת כי שטית תחת אישך וכי נטמאת ויתן איש בך את שכבתו מבלעדי אישך:
במדבר ה יט-כ
3. אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי:
תהלים מ ח
4. לקח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד הארון ברית יי אלהיכם והיה שם בך לעד: דברים לא כו
5. ויאמר אלי מה אתה ראה ואמר אני ראה מגלה עפה ארכה עשרים באמה ורחבה עשר באמה:
זכריה ה ב

מסורת הש"ס

(א) [ע"ל ר' יונתן], ב) [תמורה יד:], ג) יומא סט:. תמורה יד:, ד) יומא לז:, ה) [פי' בגמ' מיניה טעם ולא נתן לו אלא אמר לו כי אין כותבין כלומר קבלה הוא לבני אדם לכתוב הכי. עכוך ערך לפי], ו) יומא לז., ז) [שם: כל הקוראין], ח) אם שטית אם לא שטית נ"ל מ"ד, ט) [מס' סופרים פ"ה ה"ט], י) נ"ל כלומר, כ) נ"ל בגגלה, ל) [ע"ב], מ) [ויקרא כח], נ) [במדבר ח], ס) [במדבר יח], ע) [קדושין מ:], פ) [במדבר ט], צ) [במדבר ה], ק) [שם], ר) [בתוספתא תענית כא: מגמות לה.], ש) [ויקרא נח], ת) [שוכה כה. ושם], א') [וע"ע תוס' פסחים ו: ד"ה שנאמר], ב') [פרשה מ"ד].

מנחת יהודה

[1] אחריהן קוראין. ע' מגילה דף ט ע"ל תד"ה בשלמא תורה: שם משום בבוד צבור. ע' מגילה ד' כד יומא דף פ ע"ל סוטה דף לא ע"ב: שם א"ל אין כותבין ומה טעם לפי שאין כותבין. כעין זה שבת דף כ"ל ע"ל וש"נ:

מנחת יהודה

[2] אין כותבין. ע' מגילה דף ט ע"ל תד"ה בשלמא תורה: שם משום בבוד צבור. ע' מגילה ד' כד יומא דף פ ע"ל סוטה דף לא ע"ב: שם א"ל אין כותבין ומה טעם לפי שאין כותבין. כעין זה שבת דף כ"ל ע"ל וש"נ:

מנחת יהודה

[3] אם שכב אם לא שכב. אם שכב לא כתיב כלל אלא אם לא שכב כתיב אלא דנתר הכי כתיב ואת כי שטית: תורה חתומה ניתנה. מימה דכתיב (שמות כד) ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ופרש"י כפי' חומש דהיינו מברא"שית ועד כאן ונראה לפרש דלא קאמר חתומה ניתנה אלא לענין כתבה עד לנסוף אלא שעל הסדר נכתבה דיש פרשיות שנאמרו תחילה לפני אותם הכתובים לפניהם ולא נכתבה עד שנאמר לו אותה שכתובה לפניה וכותב זאת אחריה ועל זה מייתי מדרבי לוי שאותם לא נאמרו על הסדר והיה יכול להוסיף זה מכמה מקראות דאין מוקדם ומאוחר בתורה אלא הואיל ומשכח דרבי לוי מייתי לה וכ"ת גרים א"כ לוי מילתא באפי נפשה: **פרשת טמאים.** פי' בקונטרס ויהי אנשים וקשה לפירושו דאמר בפ"ק דפסחים (דף ו.) שואלים בהלכות פסח קודם הפסח ל' יום שהרי נגיע עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שני ולפ"ז איכא תדש ואפי' כיון שנאמר בראש חדש ניסן ועוד אלא יתכן לרבי יוסי הגלילי דאמר [6]נושאי ארונו של יוסף היו ולרבי יצחק דאמר למת מצוה נטמאו ואל שביעי שלהם בערב פסח ונראה דפרשת טמאים היינו פרשת וינזרו (ויקרא כב) דכתיב ביה טומאת זרע ונגילה וכל הנריך לטומאת מקדש וקדשיו [6]):

מנחת יהודה

[4] כיון דלא אפשר עת לעשות לה' הפרו תורתך ה"נ כיון דלא אפשר עת לעשות לה' הפרו תורתך. ע' מגילה דף ט ע"ל תד"ה בשלמא תורה: שם משום בבוד צבור. ע' מגילה ד' כד יומא דף פ ע"ל סוטה דף לא ע"ב: שם א"ל אין כותבין ומה טעם לפי שאין כותבין. כעין זה שבת דף כ"ל ע"ל וש"נ:

מנחת יהודה

[5] אין כותבין מגילה לתינוק. ע' מגילה דף ט ע"ל תד"ה בשלמא תורה: שם משום בבוד צבור. ע' מגילה ד' כד יומא דף פ ע"ל סוטה דף לא ע"ב: שם א"ל אין כותבין ומה טעם לפי שאין כותבין. כעין זה שבת דף כ"ל ע"ל וש"נ:

מנחת יהודה

[6] מי קוראין. כלומר תיקנו שום סדר לישראל בשבתות משום דרכי שלום: **קראוויין לימנות כו'.** דאמרינן במסכת שבת [בגלון קטריס] (דף קיד.) איהו תלמיד חכם שראוי למנותו פרנס על הצבור כל שאולין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומרה: **כאומשין.** שיש שכתבין להן חמשה חומשין כל חומש אחד שלם לעצמו וכל ספריהם היו כ"כמגילה כס"ת שלנו: **מחסר במילתיה.** שקורין לו ס"ת וחסר הוא: **דלא ניתן ליכתב.** פחות מספר אחד שלם לעצמו: **והא לא ניתן ליכתב.** שוש דבר גמרא והלכה ואגדה כדאמרינן לקמן [1] אלה אתה כותב כו': **כיון דלא אפשר.** מליכתב שנתמעט הלב והתורה משתכחת: **עת לעשות לה'.** אם בא עת לעשות תקנה לשם שמים הפרו דברי תורה לשעה הצריכה: **ה"נ כיון דלא אפשר.** שאין לכל לבור ולבור יכולת לכתוב נביאים שלם: **מגילה.** פרשה לבדה של תורה לו שמים: **למ"ד.** לקמן בשמעתין: **מגילה מגילה ניתנה.** כשנאמרה פרשה למשה היה כותבה ולבסוף מ' שנה כשנגמרו כל הפרשיות חיברן בגדין ותפרן: **חתומה ניתנה.** לא נכתבה עד סוף מ' לאחר שנאמרו כל הפרשיות כולן והנאמרות לו בשנה ראשונה ושניה היו סדורות לו על פה עד שכתבן: **לפי שאין כותבין.** ואפי' למ"ד מגילה מגילה ניתנה כיון דלאיבכא אידבק: **אף היא.** הילני המלכה במסכת יומא (ד' לז.): **פרשת סוטה.** לכתוב משם פרשיות לסוטות הבאות: **באל"ף בי"ת.** כלומר לאחי המיצות: **כשהוא כותב.** הכן הכותב פרשת סוטה: **כמה שכתוב.** לפי הסימנים היה מבין וכותב: **אם שכב.** כלומר ואת כי שטית וגו': **בסירוגין.** תחילת המקרא היה כתוב תיבה שלימה ולבסוף לאחי מיצות: **עד ויהי ביום השמיני.** שהוא גמר לווי הקרבנות: **אז אמרתי.** כך אמר דוד אז אמרתי כשערערו עלי שאול ודואג לפוסלני מלבא בקהל והועד בבית המדרש עמוני ולא עמונית כדאמרינן ביבמות (דף עז.): **הנה באתי.** עכשיו באתי לכלל: **כתוב עלי.** מאז ניתנה התורה הוזכרתי בה ואת שתי בנותיך הגמלאות (בראשית יט) בזכות דוד שעתיד לצאת מרות המואביה ועמה העמונית אמו של רחבעם כתיב הכא הגמלאות וכתיב התם (תהלים פט) מצאתי דוד עבדי. אלמא מגילה איקרי משום דמתחילה נכתבה מגילת בראשית והדר מגילת נח והדר מגילת אברהם והיינו דקאמר במגילת אברהם כתוב עלי: **חתומה.** גמורה ומקויימת ושלימה: **א"נ לכדרבי לוי.** איקרא מגילה אותן מ' פרשיות שהוצרכו ליום נאמרו ונכתבו ונמסרו בו ביום ונכתבה כל אחת במגילה לבדה לפי שמודלות ורחוקות זו מזו הלכך קרי לשאר נמי מגילה דכשאזר והשלימה הולכך לכתוב מבראשית עד פרשת בהעלותך לבד ודילג פרשת בהעלותך כבר וכתב מפרשת בהעלותך עד פרשת שילוח טמאים וכן כולה: **פרשת בהעלותך.** אמור אל הכהנים [2] שהלכות בהעלותך כתובות בה לא יטמא לא יקח מוס בו לא יגע ומפני שבו ביום הוזקק לעבודה הוצרכה קדושתן להודיעם: **פרשת לוים.** קח (נא) את הלוים דבהעלותך [3] שבה הלכות לוים. וי"א ואל הלוים תדברו [4] ואינו כן כי מה עניינם אצל הקמת המשכן מעשר ראשון לא נהג עד סוף חמשים ואחרבע שנה [5] ועוד פרשת מעשר מיקרא: **פרשת לוים.** הוצרכה לבו ביום שנזקקו לשיר: **פרשת טמאים.** ויהי אנשים וגו' [6] משום הלכות הפסח והמשכן הוקם באחד בניסן והוזהרה להם פרשת שילוח טמאים וישלחו מן המחנה [7] שבו ביום הוקבעו שלש מחנות מחנה שכינה ומחנה לויה ומחנה ישראל והוזקקו להשתלח ומתוך כך הוזקקו טמאים לישאל הואיל וצריכין שילוח ולא יוכלו ליכנס למשכן היאך יעשו פסחיהם ולרבי לוי יכולים היו ליטהר עד ט"ו ולא נזקקו לפסח שני אלא א"כ לא יטהרו: **ופרשת שילוח טמאים.** וישלחו מן המחנה [8] שבאותו היום הוקבעו המחנות וכשנגללים הפרוכת בכל סילוק מסעות הותרו זכין ומנוערים ליכנס לשם [9]: **ופרשת אחרי מות.** אע"פ שהיא של יום הכפורים בו ביום נאמרה כדכתיב אחרי מות [8] ומפני שמתו בני אהרן בשביל כיאה שלא לעורך נאמרה אותה אזהרה לאהרן אל יבא בכל עת: ופרשת

עין משפט נר מצוה

קטז א מיי' פי"ב מהל' תפלה הל' יח סמג עשין יט טוש"ע או"ח סי' קלו:
קי ב מיי' שם הל' כג סמג שם טוש"ע או"ח סי' קמג סעי' ב וטוש"ע יו"ד סי' רפג סעי' ו [וברב אלפס עוד בפ' הקורא את המגילה ד' ערכ:]:
קיא ג מיי' פ"ז מהל' ס"ת הל' יד סמג עשין כד טוש"ע יו"ד סי' רפג סעי' ב:
קיב ד מיי' שם טוש"ע שם סעי' ג:

תוספות רי"ד

מי קורא לא הוה בידיה אתא ושייליה לר' יצחק נפחא א"ל אחריהן קורין ת"ח הממונים פרנסים על הצבור ואחריהן ת"ח שאבותיהן ממונים פרנסים על הצבור כדאמרי' בפ' כל כתבי הקדש איזהו ת"ח שראוי למנותו פרנס על הצבור כל ששואלין אותו הלכה ואומרה (ואחריהן ת"ח שאבותיהן ממונים פרנסין על הצבור) ואחריהן ראשי כנסיות וכל אדם: שלחו ליה בני גלילא לר' חלבו מהו לקרות בחומשין בב"ה פי' כל ספר וספר כתוב לעצמו כצין ס"ת ואסיקנא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו אין קורין בחומשין בב"ה מפני כבוד הצבור: רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו האי ספר אפטרתא אסור למקרא ביה בשבת' מ"ט לא ניתן ליכתב שאין כותבים אלא כל הנביאים ביחד ולא מגילה מגילה כמו שכתובים בספר ההפטרות. מר בר רב אשי אמר אפילו לטלטולה נמי אסור דהא לא חזי למיקרי ביה ולא היא שרי למיקרי ביה ושרי לטלטולי דר' יוחנן ור"ל מעייני בספרא דאגדתא בשבתא והא לא ניתן ליכתב דדברים שבע"פ אי אתה רשאי לכותבן בספר אלא כיון דלא אפשר עת לעשות לה' הפרו תורתך שהתורה משתכחת ואם לא יכתבו תורה שבע"פ תשתכח לגמרי הילכך מותר להפר ד"ת מפני תיקון שמים הכא נמי כיון דלא אפשר עת לעשות לה' הפרו תורתך שאין כל צבור וצבור יכולין ליכתוב כל הנביאים הילכך מותר ללקט כל ההפטרות ולכתבן בספר א': בעא מיניה אביי מרבה מהו לכתוב מגילה לתינוק להתלמד בה א"ל אין כותבין ומיתוקמא כתנאי וי"ל דגם זה עת לעשות לה' וכותבין: דרש רב יהודה בר נחמני מתורגמניה דר"ל כתוב א' אומר כי על פי הדברים האלה וכתוב א' אומר כתב לך הדברים האלה הא כיצד אמר הקב"ה למשה דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה ועל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב דבי ר' ישמעאל תנא כתוב לך את הדברים האלה אלה אתה כותב ואי אתה כותב הלכות פי' אבל משום עת לעשות לה' התירו חכמים לכתוב ובזה סמך ר' שכתב המשנה ואחריו

אתמוהי קא מתמה. גמרא (שמות רבה פ׳ מ״ט) אמרינן כמו זר נחשבו שעובדי כוכבים כתבו את התורה ואם היה נכתב הכל לישראל היו עובדי כוכבים הכל כותבין ולהכי קאמר רחמנא אכתוב לו רובי תורה והלא מה שכתבתי להם כמו זר נחשבו שהעתיקו

ופרשת שתויי יין ופרשת נרות ופרשת פרה אדומה א״ר אלעזר [9] תורה רוב בכתב ומיעוט על פה שנא׳ [1]אכתוב לו רובי תורתי כמו זר נחשבו ור׳ יוחנן אמר רוב על פה ומיעוט בכתב שנא׳ [2]כי על פי הדברים האלה ואידך נמי הכתיב אכתוב לו רובי תורתי ההוא אתמוהי קא מתמה אכתוב לו רובי תורתי הלא כמו זר נחשבו ואידך נמי הכתיב כי על פי הדברים האלה ההוא משום דתקיפי למיגמרינהו [6]דרש רבי יהודה בר נחמני מתורגמניה דרבי שמעון בן לקיש כתיב [2]כתוב לך את הדברים האלה וכתיב [2]כי ע״פ הדברים האלה הא כיצד דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב דבי רבי ישמעאל תנא אלה אלה אתה כותב ואי אתה כותב הלכות א״ר יוחנן לא כרת הקב״ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה שנאמר [2]כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל: מערבין בבית ישן מפני דרכי שלום: מאי טעמא אילימא משום כבוד והא ההוא שיפורא דהוה מעיקרא בי רב יהודה ולבסוף בי רבה ולבסוף בי רב יוסף ולבסוף בי אביי ולבסוף בי רבא אלא משום חשדא: בור שהוא קרוב לאמה וכו׳: איתמר בני נהרא רב אמר תתאי שתו מיא ברישא ושמואל אמר עילאי שתו מיא ברישא בדמיזל כולי עלמא לא פליגי כי פליגי במיסכר ואשקויי שמואל אמר עילאי שתו מיא ברישא דאמרי אנן מקרבינן טפי ורב אמר תתאי שתו מיא ברישא דאמרי נהרא כפשטיה ליזיל תנן בור הקרוב לאמה מתמלא ראשון מפני דרכי שלום תרגמה שמואל אליבא דרב באמה המתהלכת ע״פ בורו אי הכי מאי למימרא מהו דתימא מצי אמרי ליה סבר מיסכר ואשקי בהינדזא קמ״ל אמר רב הונא בר תחליפא [8]השתא דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר [9]כל דאלים גבר רב שימי בר אשי אתא לקמיה דאביי אמר ליה לותבן מר בעידנא אמר ליה אית לי עידנא לדידי ולותבן מר בליליא א״ל אית לי מיא לאשקויי א״ל אנא משקינא ליה למר מיא ביממא ולותבן מר בליליא א״ל לחיי אזל לעילאי אמר להו תתאי שתו מיא ברישא אזל לתתאי אמר להו עילאי שתו מיא ברישא אדהכי סבר מיסכר ואשקי כי אתא לקמיה דאביי אמר ליה כבי תרי עבדת לי ולא טעמינהו אביי לפירי דההיא שתא הנהו בני בי חרמך דאזול כרו ברישא [9]דשנוותא ואהדרוה ושדיוה בשילהי נהרא אתו עילאי לקמיה דאביי אמרו ליה קא מתקיל לנהרין אמר להו כרו בהדייהו טפי פורתא אמרו ליה קא יבשי פירין אמר להו זילו סליקו נפשייכו [9]מהתם: מצודות חיה ועופות ודגי׳ יש בהן וכו׳: [2]באוזלי ואוהרי כולי

מר בעידנא. יושיבני אדוני ללמוד בעת קבוע: **לדידי.** לגירסא: **אפאי שפו כרישא.** ואין אתם רשאין לסוכרו: **כבי תרי.** רב ושמואל: **חרמך.** שם העיר: **שנוותא.** שם הנהר: **כרו כרישא דשנוותא ואהדרוה בשלהי נהרא.** רצו להקיף את שדותיהן במי הנהר וכרו מלמעלה לשדותיהן לגד ראש העליון של הנהר והסיבו מקצתן סביב שדותיהן ובסוף שדותיהן הסיבוהו עד אחור ונפל לתוך הנהר (כזה) [9]: **קא מתקיל לנהרין.** נהר שלנו נתקל מפני שהסיבוהו ואינו נמשך מהר ונפין המים דרך [9]שדותינו שכן דרך הנהר המיסב אין מימיו קלין לרוץ מפני העקמומית: **כרו בהדייהו טפי פורתא.** העמיקו המים אצלכם בראש המסיבה כדי שישטפו המים במרוצה: **קא יבשי פירין.** אם נעמיק ייבשו חרצנין שלנו כשלא יתברכו מימי הנהר יעמיקו המים ויחדל הלחלוחית ולא יגבעו המים לחרצנין שיש לנו: **פירין.** כמו [9]פירא דכוורי (כתובות דף עט.): **אמר להו.** אני לבני חרמך: **סליקו נפשייכו.** וסתמו את מסיבתכם: **אוזלי.** רשתות של חוטין שיש להם תוך: **אוהרי.** של גמי יונקיי״ש בלע״ז:

ופרשת שתויי יין. לפי שמאותו היום ואילך נאסרו להם בביאת אהל מועד תלה רחמנא: **ופרשת נרות.** בהעלותך [1] לפי שבו ביום התחילו להדליק: **ופרשת פרה אדומה.** לפי שביום המחרת נשרפה הפרה להיות נטהרין לפסחיהן וקודם לכן לא יכלו לעשותה דבעינן והזה על נכח פני אהל מועד (במדבר יט) והכי אמרינן במסכת מגילה ירושלמי [1] באחד בניסן הוקם המשכן ושני לו נשרפה הפרה: **רוב בכתב.** רוב התורה תלויה במדרש שכתובה למידרש בכלל ופרט וגזירה שוה ושאר מדות שהתורה נדרשת בהן: **ומיעוטה על פה.** שאין רמז ללמוד לה בתורה אלא למשה נאמר על פה: **כי על פי וגו׳.** על שבעל פה נכרת ברית אלמא איהי הואי רובא: **אתמוהי מתמה.** וכי רובי תורתי היה לי לכתוב להם והלא באותה שכתבתי להם כמו זר נחשבו: **כתיב כתוב לך.** אלמא נכתבה: **וכתיב ע״פ.** אלמא לא נכתבה: **דברים.** שאמרתי לך בכתב אי אתה רשאי לומרם לישראל על פה: **ודברים שבעל פה אי אתה רשאי לכותבן.** מכאן אתה למד שהתלמוד לא ניתן ליכתב אלא מפני שהתורה משתכחת: **אילימא משום כבוד.** של בעל הבית: **והא שופר.** של תקיעת ע״ש דמעיקרא הוי כי רב יהודה שהיה רואה שיבה בפומבדיתא ולבסוף כשנפטר ומלך רבה נתנוהו בביתו ובתר רבה מלך רב יוסף והדר מלך אביי והדר מלך רבא. ורב שרירא גאון פירש בכתב תשובתו שיפורא שופר של נדבה שהיו נותנין לתוכו נדבה השלוחה לבני הישיבה כמו י״ג שופרות היו במקדש (שקלים פ״ו מ״ו): **משום חשדא.** הואיל והולכל העירוב בתוך אותו הבית אם בא לשנות את מקומו הנכנסין לאותו הבית ולא ילאו אם את העירוב יחשדו את בני החצר שמטלטלין בלא עירוב: **בני נהרא.** שדות שעל שפת הנהר: **במיזל כ״ע לא פליגי.** אם אינן סוכרים את הנהר אלא דולין והולכים והנהר מושך כפשטו כ״ע לא פליגי שכל הרוצה לדלות ידלה: **כי פליגי במיסכר ואשקויי.** שאין בו כדי לדלות כולן יחד ורולין העליונים לסוכרו שלא ירדו המים למטה ולהמשיך הנהר דרך נגרים קטנים עד שיאתו כל שדותיהן ותחתונים מעכבין עליהם אלא א״כ נשקה אותו תחילה: **הקרוב לאמה.** היינו עילאי: **באמה המהלכת ע״פ בורו.** שמתמלא מאיליו כדרך הילוכו ואין צריך לסכור הנהר: **סכר מיסכר.** פי בורך שלא ירדו המים לתוכו שממעטו משיכת הנהר: **ואשקי בהנדזא.** אויעטור״א כפי מה שיעלה לך לדלות מן משיכת הנהר כמונו כמו דמהנדזי להדדי בשחיטת חולין (דף מג.): **כל דאלים גבר.** ולית ליה להלכתא כשמואל בדיניה [9]: **לוחכן**

אתמוהי קא מתמה. [1] אכתב לו רבי תורתי כמו זר נחשבו:

הושע ח יב

2. ויאמר יי אל משה כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל:

שמות לד כז

גליון הש״ס

גמ׳ תורה רוב בכתב. עי׳ בנלא שנם הוליות פ״ל מ״ה אנל בדבר שהלמודים מודיע בו:

לעזי רש״י

אויעטור״א. מקרה. יונקיי״ש. רשת דיג עשויה מקני סוף.

מוסף רש״י

דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה. אם תאמר היכי מצינו לקרות פרשת תמיד שחרית על פה, דהא אמרינן דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה, ותנינה דמילתא לכך תקינו רבנן למקרי הני פרשיות על פה, הוא לוקן הקרבן, ובמקום קרבן משבינן להו, ולכך לא חיישינן אם יקרא אותם על פה לפי שהוא לוקן הקרבן, כמו שאנו קורין בתפלת מוסף ובשבתות וביומים טובים ככתוב בתורתך כדאמרינן בתענית (כח.). בתמה יחיד קורא אותם על פה קורין את שמע, דמצות תפורשת בתורה לקרותו על פה (האורה ח״א סי׳ יב).

תוספות רי״ד (המשך)

דרגים יש בהם גזל מפני דרכי שלום פי׳ מדאורייתא עד דלא אתי לידיה לא קנייה הילכך כל הקודם זכה ואע״פ שהוא בתוך מצודתו אבל מפני דרכי שלום דלא ליתו לאינצויי תקנו חכמים שיהיה

מסורת הש״ס

1) תמורה יד:, 2) [נ״ב לד:], 3) [בערוך ערך בר שנא פי׳ בשם רב המי בתמיכות ע״ש], 4) ק״ל מהכא, 5) [ויקרא י], 6) [במדבר מ], 7) [פ״ג ה״ה], 8) [בכורות מט:], 9) [ע׳ רש״ל], 10) ק״ל שדותיהם, 11) פי׳ חפירה,

---

תורה אור השלם

1. אכתב לו רבי תורתי כמו זר נחשבו:

הושע ח יב

2. ויאמר יי אל משה כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל:

שמות לד כז

עין משפט נר מצוה

קיג א מיי׳ פ״ג מהל׳ סנהדרין הל״י טוש״ע חו״מ סי׳ קע סעי׳ ב וכש״ס קלט:

קיד ב מיי׳ פ״ל מהל׳ זכייה ומתנה הל״ג סמג עשין עג טוש״ע חו״מ [סי׳ רמג סעי׳ יג] וסי׳ שע סעי׳ ד הגה״ה:

תוספות רי״ד

כתבו הברייתות ורבינא ורב אשי כתבו התלמוד וכן כל חכמי הדורות כותבין פירושיהן: ומערבין בבית ישן וכו׳ פי׳ בני החצר שהיו מערבין ביניהן והיו רגילין לתת עירובן בבית אחד אל ישנו ויתנוהו בבית אחרים אלא בבית ישן שהורגלו לשומו. ומפרש בגמ׳ משום חשדא שבני אדם הנכנסים שם באותו חצר ואין רואין עירובן בבית הרגיל להן יחשדום שהן מטלטלים בחצר בלא עירוב ואתי לאינצויי בהדייהו: בור הקרוב לאמה וכו׳. פי׳ אמת המים המביאה מים מן הנהר לשדות והיו עושין בורות שאם תיבש האמה ימלאו מן הבור וישקו השדות ותקנו חכמים שימלאו הבורות שבשדות העליונות הקרובות למוצא המים ואח״כ ימלאו התחתונות מפני דרכי שלום שלא יעשו מריבה: איתמר בני נהרא רב אמר תתאי שתו מיא ברישא ושמואל אמר עילאי שתו מיא ברישא פי׳ שדות העומדות על שפת הנהר ומסתפקין ממימיו רב סבר התחתונים ישקו תחילה ושמואל סבר העליונים ישקו תחילה במיזל כ״ע לא פליגי פי׳ אם אינן סוכרים את הנהר אלא הנהר הולך כפשוטו והן דולין ומשקין והנהר מושך כדרכו כ״ע לא פליגי שכל הרוצה לדלות ידלה כי פליגי במיסכר ואשקויי פי׳ שאין מי הנהר מספיקין לכולן אם יניחוהו ללכת כדרכו ורוצים העליונים לסוכרו שלא ירדו המים למטה ולהמשיך מי הנהר על ידי נגרים קטנים לתוך שדותיהן והתחתונים מעכבין עליהם לומר אל תסכרוהו עד שנשקה אנחנו תחילה שמואל אמר [עילאי] שתו מיא ברישא דאמרי אנן קדמי׳ טפי ורב אמר תתאי שתו מיא דאמרי נהרא כפשטי׳ ליזיל. תנן בור הקרוב לאמה מתמלא ראשון מפני דרכי שלום ק׳ לרב תרגמה שמואל אליבא דרב באמה המהלכת ע״פ בורו מים שמתמלא מאליו בדרך הילוכו ואין צריך לסכור הנהר אי הכי מאי למימרא פשיטא מ״ד מצי אמרי ליה מיסכר ואשקיה בהנדזא קמ״ל פי׳ הייתי אומר שיאמרו לו התחתונים הסכיר פי בורך ומלא מן הנהר כמתנו כפי מה שיעלה לך במזלך: אמר רב הונא בר תחליפא השתא דלא איתמר הלכתא לא כרב ולא כשמואל כל דאלים גבר: מצודות חיות ועופות

כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בלחי וקוקרי: מציאת חרש שוטה וכו' ר' יוסי אומר גזל גמור: [6]אמר רב חסדא גזל גמור מדבריהם למאי נפקא מינה [א]להוציאו בדיינין: עני המנקף בראש הזית מה שתחתיו וכו': [ב]תנא אם ליקט ונתן ביד ה"ז גזל גמור רב כהנא הוה קאזיל להוצל חזייה לההוא גברא דהוה שדי אופיי וקא נתרן תמרי אזל קא מנקיט ואכיל א"ל חזי מר דבידאי שדיתינהו א"ל מאתריה דר' יאשיה אתה קרי עליה [ג]וצדיק יסוד עולם: אין ממחין ביד עניי נכרים בלקט בשכחה ובפאה מפני דרכי שלום: ת"ר [ד]מפרנסים עניי נכרים [ה]עם עניי ישראל [ו]ומבקרין חולי נכרים עם חולי ישראל [ז]וקוברין מתי נכרים עם מתי ישראל מפני דרכי שלום: **מתני'** [ח]משאלת אשה לחבירתה החשודה על השביעית נפה וכברה וריחים ותנור אבל לא תבור ולא תטחן עמה [ט]אשת חבר משאלת לאשת עם הארץ נפה וכברה ובוררת [י] וטוחנת ומרקדת עמה אבל משתטיל את המים לא תגע עמה לפי שאין מחזיקין ידי עוברי עבירה וכולן לא אמרו אלא מפני דרכי שלום [יא]ומחזיקין ידי נכרים בשביעית [יב] אבל לא ידי ישראל ושואלין בשלומן מפני דרכי שלום: **גמ'** מאי שנא רישא ומ"ש סיפא אמר אביי [יג]רוב עמי הארץ מעשרין הן רבא אמר הכא בעם הארץ דר"מ וטומאה וטהרה דרבנן דתניא [יד]איזהו ע"ה כל שאינו אוכל חוליו בטהרה דברי ר"מ וחכ"א כל שאינו מעשר פירותיו והא מדקתני סיפא משתטיל את המים לא תגע עמה מכלל דרישא לאו בטומאה וטהרה עסקינן רישא וסיפא בטומאה וטהרה ורישא בטומאת חולין וסיפא בטומאת חלה ורמינהו טוחנין

ליקט [ב] ונתן ביד ה"ז גזל גמור. גרסה דאמטרין לאשמועינן בתלשן בידו ומפילן אע"פ שלא נתעכבו בידו ולא אחז בהן אלא להפילם: **שדי אופיי מדקלא.** פירש בקונטרס אופיי מקלות וקשה דרב כהנא היכי הוה מנקיט ואכיל ומי לא הוה חייש לדרכי שלום וגרסה כרבינו חננאל שפירש אופיי חריות של דקל הוה שדי מן הדקל ונתרי תמרי ורב כהנא היה סבור שלא היה חושש מן הפירות אלא מן החריות ואמר לו אלא בילקי שדיתינהו וגזל נמי איכא: **משאלת** אשה לחברתה כו'.

בסיפא מפרש [ג]דקתני מתני' מפני דרכי שלום וקשה לר"ת ותיפוק ליה דהוה שרי משום דאיכא למימלי בתבואה של היתר כדלתכמן במסכת שביעית בפ"ה (מ"מ) ב"ש אומרים לא ימכור לו פרה המורשת בשביעית וב"ה מתירין מפני שיכול לשחטה עוד תנן התם (גז"ש מ"ו) אלו כלים שאין האומן רשאי למוכרם בשביעית מחריפה וכלי העול כו' זה הכלל כל שמלאכתו מיוחדת לעבירה אסור לאיסור ולהיתר מותר וליכא למימר דהתם נמי לא שרי אלא מפני דרכי שלום דבמכר לא שייך דרכי שלום ועוד דקא דייק בפ"ק דמסכת ע"ז (דף עו:) מינה מבית הלל דשרי למכור פרה לעובד כוכבים לאימר לשחיטה זבנה ואפילו שייך דרכי שלום במוכר לישראל משום דגלאה כחושדו כשאינו רואה למכור לו במוכר לעובד כוכבים לא שייך כלל דרכי שלום ועוד דעל כרחך התם לאו משום דרכי שלום הוא מדלא תני להו הכא ואומר ר"ת דהכא בידוע שאין לה אלא פירות שביעית הלכך לא לאו משום דרכי שלום הוה אסור ובמכר דלא שייך דרכי שלום אסור היכא דליכא למיתלי וכן משמע בירושלמי דקאמר אי אומר נפה לספור בה מעו' כברה לכבר בו חול ריחים לטחון בו סמנין תנור לטמון בו אונין של פשתן משמע דמיירי דאין לו תבואה של היתר למיתלי בה והכא בירושלמי לא הוה תלייה גמורה כפרה לשחיטה דל"ל בלא דרכי שלום נמי הוה שרי

כמו במוכר וא"ת לפירוש ר"ת מאי פריך בגמ' מ"ש רישא ומ"ש סיפא כיון דבודאי בפירות שביעית איירי וי"ל דקסבר הש"ס דאחמור רבנן בתבואת החשודים כאילו הוא בודאי טבל דאוקמיה אחזקה: **ריחים** ותנור. ובגמ' עם הארץ לא תנא תנור וריחים משום דתנא נפה וכברה והוא הדין ריחים ותנור דיגיד עליו ריעו א"ג משום דתנור אין דרך להשאילו דמיטמא וטעון שבירה ואידי דלא תנא תנור לא תנא ריחים אבל בחשודה אשביעית לא מטמא דלא חשודה לטומאה ומיהו קשה דבפרק עד כמה (בכורות דף ג.) תנן החשוד על זה ועל זה פירוש אשביעית ואמעשרות חשוד על הטהרות ושמא התם בטומאת פירות אבל לטומאת הגוף לא חשוד: **רבא** אמר בע"ה כו'. אגיי מיקל טפי לסייע במעשר מבטומאה וטהרה דרבנן דדמוכח בסמוך ורבא איפכא ורבא נמי אית ליה רוב עמי הארץ מעשרין הן והקילו בדמאי בפרק אע"פ (כתובות דף ו:) ובפרק במה מדליקין (שבת דף כג.) אבל סבר הכא אע"ג דרוב עמי הארץ מעשרין הן מ"מ מתוקנים אע"ג דרוב מעשרין ורבא לא חייש: **איזהו** ע"ה כל שאינו אוכל כו'. בע"ז בתוספתא (פ"ג) מתניתא לענין שנותנים לע"ה בנות תבריס גדולות ופוסקין עמו שלא תעשה על גביו טהרות ורשב"ג אומר אינו צריך לפסוק וקתני בתריה איזהו ע"ה כל שאינו אוכל חוליו בטהרה דברי ר"מ דכיון דמעשר אין להחמיר עליו שלא להשיאו בת חבר וחכמים אדו אפילו אינו מעשר ותנהוג תחתיו דברי חברות ואם תאמר בפרק היה נוטל (סוטה דף כב.) קאמר ר"מ איזהו ע"ה כל שאינו קורא ק"ש ערבית ושחרית בברכותיה וחכ"א כל שאינו מניח תפילין בן עזאי אומר כל שאין לו ציצית וגרסה דהתם אתי לפרושי איזהו ע"ה שאין מזמנין עליו כדאמרינן בפרק אלשה שאכלו (ברכות דף מז:) ושאין מכריזין על אבדתו כדאמרינן בפ' אלו עוברין (פסחים דף מט:): **רישא** טומאת חולין וסיפא טומאת חלה. ואם תאמר משום חלה ליתסרו משעת בריה טמינה והרקדה כדאשכחן בעבודה זרה פרק ר' ישמעאל (דף נו.) דאין בוגרים עם ישראל העושה פירותיו בטומאה אע"ג דשרי התם עם עובד כוכבים עם ישראל אסור משום דטבלא נתרומה אע"ג דעד שירד לבור או יקפה לא נגמרה מלאכתו

לא הוחזק חשוד על המעשרות אלא מסתמא חשדינן להו וכיון דרובם מעשרין הקלו בהן חכמים אבל משתטיל מים בעיסה לא תגע עמה מפני שכבר הוטבלה העיסה לחלה ואסור לגרום טומאה לחלה לפי שאין מסייעין ידי עוברי עבירה:

סליק פירקא

כ"ע לא פליגי. דכיון דיש להם תוך קנה לו כליו והוי גזל גמור: **לחי.** חכה איי"ס בלע"ז: **קוקרי.** שאר מגודות ומכשולים שנותנים חוט ארוך בנהר וחוזרין בו ממטים על פני כולה: **מדבריהם.** לפי' לר' יוסי לאו גזל דאורייתא הוא: **נפקא מינה.** מדר' יוסי: **להוציאו בדיינים.** דלרבנן לא נפיק בדיינים. ומיהו לר' יוסי גזל מעליא לא הוי ליפסל לעדות ולעבור עליו בלאו: **אם ליקט ונתן.** על גבי קרקע ביד הוא"ל ומטו לידיה גזל גמור הוא: **אופיי.** מקלות: רבי יאשיה מן הוא"ל הוה: **מאתריה דר' יאשיה אתה.** לפיכך אתה בקי בדיינין לפי שהוא דורש לרבים ומודיען: **עם מפי ישראל.** לא בקבני ישראל אלא מתעסקין בהם אם מלאום הרוגים עם ישראל: **מתני' על השביעית.** לשמור פירות שביעית ולהלניעם מן הביעור ואילך: **לא אכור ולא הטמון עמה.** לסייעה מפני שאסור לסייע בידים ידי עוברי עבירה בשעת העבירה: **וכורכה וטוחנת כו'.** בגמרא פריך אמאי הרי תשובה על המעשרות: **בזמן שהיא עמאה כו'** לא גרסינן. ובגרייתא גרסינן לה בגמ' (ח): **אבל משתטיל את המים לא תגע.** לפי שמשגלגלה הוטבלה לחלה וקא מיטמאה מחמת כלים טמאים וזו מסייעתה לגלגל ואסור לגרום טומאה לחלה: **וכולן לא אמרו.** שהמירו להשאילם כלים ולסייעם בלא שעת עבירה עלמה אלא מפני דרכי שלום: **ומחזיקין ידי נכרים.** [ט]הכא משמע מסייעין ממש: **ושואלין בשלומם.** כל הימים ואע"פ שמטיל על הנכרי שם שמים שהשלום שמו של הקב"ה: **גמ' מאי שנא רישא.** דקתני לא תנור שמסייעת ידי עוברי עבירה שביעית: **ומאי שנא סיפא.** דקתני וכורכה וטוחנת והלא מסייעת ידי עוברי עבירה טבל: **רוב עמי הארץ מעשרין הן.** הלכך חשש דרבנן בעלמא הוא ומפני דרכי שלום מותר לסייען אבל חשודה על השביעית משמע דמוחזק לן בה שחשודה: **רבא אמר.** לעולם כמאלה על מחלה (דמי מספקינן) להו ואסור לסייען הואיל ועבירה דאורייתא היא ומתני' במוחזק לעשר קאמר ועם הארץ דר"מ הוא שחשוד לאכול פירות בטומאה והך טומאה וטהרה דחולין דרבנן היא דתורה לא הזהירה לאכול בטהרה אלא תרומה וקדשים בלבד הלכך לאו איסורא דאורייתא היא ומפני דרכי שלום מותר לסייען: **והא מדקתני סיפא כו'.** ס"ל להאי דפריך דטעם דמשתטיל את המים אסור משום דהוכשרו עכשיו הוא ועד עכשיו לא הוכשרו: **מכלל דרישא לאו בטומאה וטהרה.** שיהא שום גדוד עבירה דטומאה דהא לא הוכשרו ואי בגאמון על המעשרות קמייתי אמאי קתני וכולן לא אמרו אלא מפני דרכי שלום: **רישא וסיפא בטומאה וטהרה.** ובפירות מוכשרין ורישא כל זמן שלא גילגלה אינה אלא טומאת חולין דרבנן ולא גזור בה משום מסייע במקום דרכי שלום ובלבד שלא תאכל: **וסיפא בטומאת חלה.** לאורייתא שאסור לטומאה ביד לכתיב (במדבר יח) את משמרת תרומותי עביד לה שימור [ט]: טוחנין

איסור דמאי איכא ואסור לסייעם ואביי בפ"ק דשבת (דף יג.) גבי לא יאכל זב פרוש עם זב ע"ה חייס טפי שמא יאכילנו דברים שאינן מתעסקים אע"ג דרוב מעשרין ורבא לא חייש: **איזהו** ע"ה כל שאינו אוכל כו'. בע"ז בתוספתא (פ"ג) מתניתא לענין שנותנים לע"ה בנות תבריס גדולות ופוסקין עמו שלא תעשה על גביו טהרות ורשב"ג אומר אינו צריך לפסוק וקתני בתריה איזהו ע"ה כל שאינו אוכל חוליו בטהרה דברי ר"מ דכיון דמעשר אין להחמיר עליו שלא להשיאו בת חבר וחכמים אדו אפילו אינו מעשר ותנהוג תחתיו דברי חברות ואם תאמר בפרק היה נוטל (סוטה דף כב.) קאמר ר"מ איזהו ע"ה כל שאינו קורא ק"ש ערבית ושחרית בברכותיה וחכ"א כל שאינו מניח תפילין בן עזאי אומר כל שאין לו ציצית וגרסה דהתם אתי לפרושי איזהו ע"ה שאין מזמנין עליו כדאמרינן בפרק אלשה שאכלו (ברכות דף מז:) ושאין מכריזין על אבדתו כדאמרינן בפ' אלו עוברין (פסחים דף מט:): **רישא** טומאת חולין וסיפא טומאת חלה. ואם תאמר משום חלה ליתסרו משעת בריה טמינה והרקדה כדאשכחן בעבודה זרה פרק ר' ישמעאל (דף נו.) דאין בוגרים עם ישראל העושה פירותיו בטומאה אע"ג דשרי התם עם עובד כוכבים עם ישראל אסור משום דטבלא נתרומה אע"ג דעד שירד לבור או יקפה לא נגמרה מלאכתו

מסורת הש"ס

א) שבועות מא. ב"מ יב., ב) [תוספפתא פ"ג ע"ש], ג) [ע' תוס' ע"ז דף כ. ד"ה ר"י], ד) שביעית פ"ה מ"ט כל משנה זו, ה) ג"ז שם וכפ"ד מ"ג, ו) שבת יג. כנ. [ביה לה: ממנות לא.] כתובות כד., ז) ברכות מז: [תוספפתא דע"ז פ"ג סוטה כב. ע"ש ל"ע], ח) [ע"כ], ט) ל"ל השתא, י) [עי' רש"ש], כ) [בכורות לד.], ל) דמקנו מפני כו' כל"ל,

תורה אור השלם

1. כְּבָבוֹר סוּפָה וְאֵין רָשָׁע וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם: משלי י כה

גליון הש"ם

מתני' ובוחנת. ע' כתובות ד' נט ע"ב תוס' ד"ה עוחנת: **שם אבל לא** רד' ישראל. עי' מג"א סי' שמז ס"ק ד: **תוס'** ד"ה ליקט ונתן. ע' ב"ב ד' נד ע"א תד"ה אדעתא:

לעזי רש"י

אי"ם. חכה (ליתר דיוק: הקרס שבקצה החכה).

מוסף רש"י

גזל גמור מדבריהם. מפני דרכי שלום (ב"ח יב.). **למאי נפקא מינה.** מדר' יוסי, הא אתא לאשמועינן דהתמירו חכמים בתקנתן כגזל גמור להוציאו בדיינין (שם). **איזהו עם הארץ.** שדנין חכמים בכל מקום (ברכות מז:).

תוספות רי"ד

בהן גזל וקנאחם בעל המגודה ור' יוסי אומר גזל גמור יש בהן ואחלי ואהרי כ"ע לא פליגי כי פליגי בלחי וקוקרי. פי' אחלי ואהרי הן מצודות שיש להן תוך והלכך מודה ת"ק דקנה כליו שכל שבכליו של אדם קונה לו וגזל גמור הוא אבל לחי וקוקרי הם מצודות שאין להן תוך שאין לומר שם כליו קנה: מציאת חרש שוטה וקטן וכו'. פי' מדאורייתא אע"פ שהגביהו המציאה אין בהן דעת לקנות וכל הקודם וטורף מידם זכה אבל מפני דרכי שלום דלא ליתו לאינצויי עם קרוביהם אמרו חכמים שיהא גזל בידו. ר' יוסי אומר גזל גמור אמר רב חסדא גזל גמור מדבריהם פי' מדאורייתא לא הוי גזל אלא מדבריהם למאי נפקא מינה להוציאו בדיינין [פי'] כיון דמדבריהם הוא מאי נפקא מינה לקרותו גזל גמור ואהדר להוציאו בדיינין דת"ק דקרי ליה גזל דהו לכתחלה שאסור ליקח מהן אבל אם עבר ולקח וחובבו בדין אין כח בדיינים להוציאו מידו ור' יוסי דקרי ליה גזל גמור מוציאין בדיינין מידו ואין הלכה כר' יוסי אלא כת"ק דאע"ג דאמרי' ר' יוסי נמוקו עמו הני מילי בשחולק עם יחיד אבל עם רבים לא: עני המנקף וכו'. פי' עומד בראש הזית וחובט הזית וחובט הזיתים של פאה שהניח שם בעל הבית והזיתים נופלים לארץ מן התורה אין בהן גזל לפי שעדיין לא באו בידו אלא מפני דרכי שלום: תאנא אם לקט ונתן בידו הרי זה גזל פי' אם לקט הזיתים בידו והשליכם לארץ

עין משפט נר מצוה

קטז א מיי' פ"ח מהל' גזילה הל"ג סמג עשין עג. טוש"ע חו"מ סי' שע סעי' ה:
ב [מיי' פ"ו מהל' גזלה הלכה טו]:
קטז ג מיי' פ"ז מהל' מתנות עניים הל"ז ומיי' פ"י מהל' ע"ז הל"ה ופ"י מהל' מלכים הל"ג סמג לאוין סח [טוש"ע יו"ד סי' קנא סעי' יב וסי' רמא סעי' ו בהג"ה]:
קיז ד מיי' פ"י מהל' מלכים שם ופי"ד מהל' אבל הל"ב סמג עשין כ טוש"ע יו"ד סי' שלה סעי' ט:
קיח ה מיי' וסמ"ג שם טוש"ע יו"ד סי' שמז סעי' ג:
קיט ו מיי' פ"ח מהל' שמטה ויובל הל"ז סמג עשין קמח:
קכ ז מיי' פ"ח מהל' כלכים הל"ג:
קכא ח מיי' פ"ח מהל' שמיטה ויובל הל"ח סמג עשין סח:

תוספות רי"ד (המשך)

זהו גזל גמור שכבר קנאם בידו. אין ממחין ביד עניי גרים וכו'. ת"ר מפרנסין עניי עובדי כוכבים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום ומבקרים חולי עובדי כוכבים עם חולי ישראל מפני דרכי שלום וקוברין מתי עובדי כוכבים עם מתי ישראל מפני דרכי שלום. פי' מתעסקין בקבורתם לא שיקברום ביחד: **מתני'** משאלת אשה לחברתה החשודה על השביעית נפה וכברה רחיים ותנור אבל לא תבור ולא תטחן עמה. אשת חבר משאלת לאשת עם הארץ נפה וכברה ובוררת וטוחנת ומרקדת עמה בזמן שהיא טמאה אבל לא בזמן שהיא טהורה אבל משתטיל את המים לא תגע עמה לפי שאין מחזיקין ידי עוברי עבירה וכולן לא אמרו אלא מפני דרכי שלום: ומחזקין ידי עובדי כוכבים בשביעית אבל לא ידי ישראל ושואלין בשלומן מפני דרכי שלום. פי' אשה החשודה על השביעית לזרוע ולאכול מה שזרעו בשביעית ולשמור את הפירות והפירות שנזרעו או שנטעו בשביעית הם אסורים באכילה. אבל לא תבור ולא תטחן עמה שאסור לסייע עוברי עבירה בידים. אשת חבר משאלת לאשת עם הארץ פי' סתם עם הארץ חשוד על המעשרות אבל לא על השביעית ומ"ה תנא ברישא החשודה על השביעית דמסתמא אין עם הארץ חשוד על השביעית עד שיוחזק לכך ולא אמרי' מגו דחשוד נמי על המעשרות חשוד נמי על השביעית כדתנן בבכורות בפ' עד כמה החשוד על המעשרות אינו חשוד על השביעית. ובוררת וטוחנת ומרקדת עמה. מ"ש רישא ומ"ש סיפא פי' הרי גם איסור טבל הוא מדאורייתא כמו איסור השביעית. אמר אביי רוב עמי הארץ מעשרין הן ומפני זה לא החמירו חכמים במעשרות כאשר החמירו בחשוד על השביעית שהוחזק להיות חשוד בה. אבל עם הארץ